

ДАНАС НА ПОЗОРЈУ

20.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“

Проглашење и уручење Стеријиних награда

Програм у част награђених

БОЈЕ НОЋИ

Вече филмске музике

**МИНА ЛАЗАРЕВИЋ и гости
ЉИЉАНА СТЈЕПАНОВИЋ
НИКОЛА БУЛАТОВИЋ
НАТАША РАДОВАНОВИЋ
ЖАРКО СТЕПАНОВ****69. СТЕРИЈИНО ПОЗОРЈЕ
Нови Сад, 26. мај–3. јун 2024.****Такмичарска селекција
ИЗВЕШТАЈ ЖИРИЈА**

Жири Шездесет деветог Стеријиног позорја – **ДЕЈАН СРЕДОЈЕВИЋ** (председник Жирија), **МАРТА БЕРЕШ**, **ИРЕНА ПОПОВИЋ ДРАГОВИЋ**, **ДУШАН ЉУШТИНА** и **ЈАНКО ЉУМОВИЋ**, чланови, видео је од 26. маја до 2. јуна 2024. седам представа у такмичарској селекцији.

На завршној седници, одржаној 2. јуна 2024, Жири је донео:

ОДЛУКУ

Стеријина награда за најбољу представу – ОЧЕВИ И ОЦИ, према истоименом роману Слободана Селенића, режија Вељко Мићуновић, Народно позориште Београд. Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за текст савремене драме – МИЛАН РАМШАК МАРКОВИЋ за КИШНИ ДАН У ГУРЛИЧУ, режија Себастијан Хорват, Прешерново гледалишче Крањ и Местно гледалишче Птуј (Словенија). Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за режију – ВЕЉКО МИЋУНОВИЋ за представу ОЧЕВИ И ОЦИ, према истоименом роману Слободана Селенића, Народно позориште Београд. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за глумачко остварење:

БОРУТ ВЕСЕЛКО за улоге Јокела, Уредника и Старијег полицајца у представи **КИШНИ ДАН У ГУРЛИЧУ** Милана Рамшака Марковића, режија Себастијан Хорват, Прешерново гледалишче Крањ и Местно гледалишче Птуј (Словенија). Одлука је донета једногласно.

ВАЊА ЕЈДУС за улогу Елизабете Медаковић у представи **ОЧЕВИ И ОЦИ**, према истоименом роману Слободана Селенића, режија Вељко Мићуновић, Народно позориште Београд. Одлука је донета једногласно.

АЛЕКСАНДАР ВУЧКОВИЋ за улогу Михајла Медаковића у представи **ОЧЕВИ И ОЦИ**, према истоименом роману Слободана Селенића, режија Вељко Мићуновић, Народно позориште Београд. Одлука је донета једногласно.

ДАРЈА РАЈХМАН за улоге Маруше и Марте у представи **КИШНИ ДАН У ГУРЛИЧУ** Милана Рамшака Марковића, режија Себастијан Хорват, Прешерново гледалишче Крањ и Местно гледалишче Птуј (Словенија). Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за сценографско остварење – ИГОР ВАСИЉЕВ за представу **КИШНИ ДАН У ГУРЛИЧУ** Милана Рамшака Марковића, режија Себастијан Хорват, Прешерново гледалишче Крањ и Местно гледалишче Птуј (Словенија). Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за костимографско остварење – БЕЛИНДА РАДУЛОВИЋ за представу **КИШНИ ДАН У ГУРЛИЧУ** Милана Рамшака Марковића, режија Себастијан Хорват, Прешерново гледалиште Крањ и Местно гледалиште Птуј (Словенија). Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за оригиналну сценску музику – НЕВЕНА ГЛУШИЦА у представи **ОЧЕВИ И ОЦИ** према истоименом роману Слободана Селенића, режија Вељко Мићуновић, Народно позориште Београд. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за сценски покрет – КРИСТИЈАН ГЕРЂЕ у представи **БИЛО ЈЕДНОМ У НОВОМ САДУ**, текст и режија Андраш Урбан, Новосадско позориште / Újvidéki Színház. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за драматизацију – КАТА ЂАРМАТИ за представу **ОЧЕВИ И ОЦИ**, према истоименом роману Слободана Селенића, режија Вељко Мићуновић, Народно позориште Београд. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за сценски говор – ЉИЉАНА МРКИЋ ПОПОВИЋ у представи **ОЧЕВИ И ОЦИ**, према истоименом роману Слободана Селенића, режија Вељко Мићуновић, Народно позориште Београд. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда из Фонда „Дара Даринка Чаленић“ за најбољу младу глумицу – САНДРА ГРИБОВСКА ИЛИЕВСКА за улоге Мале сестре, Алисе, Снежане и Марице у представи **БРОД ЗА ЛУТКЕ** Милене Марковић, режија Кокан Младеновић, Народно позориште Битољ (Северна Македонија). Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда из Фонда „Дара Даринка Чаленић“ за најбољег младог глумца – БЕНЦЕ САЛАИ за глумачко остварење у представи **БИЛО ЈЕДНОМ У НОВОМ САДУ**, текст и режија Андраш Урбан, Новосадско позориште / Újvidéki Színház. Одлука је донета једногласно.

Специјална Стеријина награда ауторском и извођачком тиму представе БИЛО ЈЕДНОМ У НОВОМ САДУ, Новосадско позориште / Újvidéki Színház. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда „Дејан Пенчић Пољански“ Округлог стола критике за најбољу представу

Жири: Александра Гловацки (председница), Борисав Матић и Игор Бурић донео је одлуку већином гласова да награду подели остварењу **КАТАЛИН ЛАДИК ДОЖИВЉАВА НЕРВНИ СЛОМ, ДАЈЕ ОТКАЗ НА МЕСТО СЛУЖБЕНИЦЕ У БАНЦИ И ПОСТАЈЕ КОНЦЕПТУАЛНА УМЕТНИЦА** аутора и редитеља Златка Паковића, Позоришта „Деже Костолањи“ / Kosztolányi Dezső színház Суботица и Стеријиног позорја Нови Сад.

ОСТАЛЕ НАГРАДЕ

НАГРАДА СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

Награду публике 69. Стеријиног позорја за најбољу представу (просечна оцена 4,66) добило је остварење **ОЧЕВИ И ОЦИ**, према истоименом роману Слободана Селенића, режија Вељко Мићуновић, Народно позориште Београд.

Гласање публике за најбољу представу: Моји тужни монструми (4,61); Љубичасто (4,42); Било једном у Новом Саду (4,42); Кишни дан у Гурличу (4,36); Црвена вода (4,32); Каталин Ладик доживљава нервни слом, даје отказ на место службенице у банци и постаје концептуална уметница (4,25); Сирота Милева из Босне у нашој цивилизацији године 1878 (3,93); Брод за лутке (3,71); Режим исцјељења (3,65); Мали ратови и кабине Заре (3,38)

НАГРАДА ЗА ГЛУМАЧКУ БРАВУРУ „ЗОРАН РАДМИЛОВИЋ“

Народног позоришта Тимочке Крајине „Зоран Радмиловић“ Зајечар и Стеријиног позорја

Жири: Владимир Ђуричић (председник), Александар Милосављевић, Александар Гајин награду додељује **ВАЊИ ЕЈДУС** за улогу Елизабете Медаковић у представи **ОЧЕВИ И ОЦИ**, према истоименом роману Слободана Селенића, режија Вељко Мићуновић, Народно позориште Београд. Одлука је донета једногласно.

НАГРАДА „ДНЕВНИКА“ ЗА УМЕТНИЧКО ОСТВАРЕЊЕ

Жири: Мирослав Стајић, Нина Попов и Наташа Пејчић, једногласно је доделио Награду „Дневника“ за уметничко остварење ансамблу представе **„Било једном у Новом Саду“** Новосадског позоришта - Újvidéki Színház-a.

НАГРАДА ПРОДУЦЕНТСКЕ КУЋЕ „SCOMEDIASCO“ ЗА ЕПИЗОДУ

Жири: Даринка Николић (председница), Соња Дамјановић и Игор Бурић, једногласно је одлучио да награду подели **ЈУДИТ ЛАСЛО** за улогу у представи **БИЛО ЈЕДНОМ У НОВОМ САДУ**, текст и режија Андраш Урбан, Новосадско позориште / Újvidéki Színház.

ИНТЕРВЈУ

Селма Спахић
редитељка представе
„Љубичасто“

ЗДРАВО ЈЕ АРТИКУЛИРАТИ ЕМОЦИЈЕ, А НЕ ЗАТОМИТИ ИХ

На самом крају Стеријиног позорја, у селекцији „Кругови“, гледали смо представу *Љубичасто*, коју су – у режији Селме Спахић – играли глумци Камерног театра 55 Сарајево. Публика је причу пратила нетремице, а прича је пратила један комплексни интермецо у „сасвим обичној породици“, једној од оних какве сигурно знамо – једној од многих сатканих од набујалог незадовољства и беса, колико и од бриге и ћутања. Њихова се драма, током рођендана једне од главних јунакиња, склупчала у крило замршених оптужби умотаних у обланду савета једних другима. Сукоб између разумевања и подразумевања отворио се пред нама у просторији устајалој од кувања и неизреченог... О свему томе, о примитивизму који нам изобличује лице, оном који рађа конзервативизам, а он национализам и на концу фашизам, као и о друштву које се расточило, али и политичности интимае као важном елементу разумевања живота, редитељка Спахић говорила је за Билтен...

Представа је, читамо, настала на основу импровизација глумаца. Редитељи често траже од глумаца да импровизују текст, после то назову ауторским пројектом. Ово може звучати и као шала, али једном ће се глумци побунити против тога...

Оно што је специфично за ову представу је начин њеног настанка. Глумице и глумци су потписани као ауторице и аутори представе, што је мени изузетно важно, јер дословно смо равноправно написали тај текст, укључујући драматуршки тим.

Какву сте врсту емоција морали у старту успоставити у ансамблу да бисте из ње овако испричали ову причу?

Радили смо у врло прецизно структурираним импровизацијама. Кренули смо од тога да сам им дала неке основне

карактеристике ликова и основне односе. То смо драматуршкиња Емина Омеровић и ја радиле у припреми. Знале смо да су то мајка и троје дјеце, знале смо и да постоји придружени члан породице и да ће бити неко ко долази. Од тога смо кренули, и онда смо у потпуно различитим правцима истраживали знајући да се тематски бавимо добрим намјерама, као неком есенцијом правдања у гушећем патријархалном систему у којем наше породице живе. Све се правда добрим намјерама које су неупитне, али ми смо хтели да не полазимо од очитог укидања слободе, него оног које је у – наизглед функционалним обитељима – замка те врсте ограничења идентитетског, у оквиру којег моја мајка може бити само моја мајка и ништа више. Сви упадамо у њу, ма колико либерални били и слободни. То нас је занимало, а не критика онога што је очито нека конзервативна средина, него то у коју врсту замке, у најширем смислу, можемо упасти. Сви су јунаци представници и представнице различитих идентитета, што је, надам се, суптилно приказано.

Зашто је код нас у региону слобода говора постала изговор да се свако избљује на свакога, видимо то упечатљиво и у једној сцени представе (изузетна сцена, можда и најбоља сцена на овогодишњем Позорју, прим.нов.). Људи су овде бивали боље васпитани...

Тешко је одговорити на то питање. Мени се чини да је патријархат узрок тога, а један од симптома у данашњем друштву је снажно присутни национализам и та врста затварања, која је мени идеолошки потпуно непојмљива. Та врста затварања нужно вуче и сва остала затварања. Неоконзервативни вал којем свједочимо, па и пораст деснице, некако ми се чини у задњих пар година да је оно што је било затомљивано у тим радикалним ставовима из пристojности, или због јавног мњења, што је скривано иза неких грађанских вриједности, а сада је потпуно пуштено. И то ми се чини да се десило од те 2016. године, са Трампом, када је цијели свијет добио кредибилитет да се тако понаша. Одједном може све, до краја, без икаквих зазора. Назвала бих то вулгарним фашизмом, без скрупула, који је скоро па нормализиран. Он је толико наша свакодневица да га само констатирамо: то је оно што живимо и ајмо даље.

Помињете Трампа и ту врсту примитивизма који је постао алиби за све најгоре у јавном простору – на светском нивоу, а да ли би се могло рећи да исти резултат дају нечињење и прећуткивање наших елита, које се баве само салонским анархизмом: кликну на петицију и ту се завршава ангажман за боље друштво?

Могу то да гледам само из властитог искуства. Себе пропитујем кроз позориште и своје „салонско љевичарство“, своју неактивност, свој мањак грађанског активизма или протеста. Више говорим с те позиције. Зато смо настојали да наша представа буде јако искрена и много смо у њу учитали из властитих искустава, јер нисмо жељели да правимо плакатску представу. Жељели смо да се суочимо с властитим замкама у понашању, страховима: како то да оно иза чега стојиш ријечима, кад дође пред твоја врата, одједном се понашаш другачије, дакле – како да не упадам у ту врсту лицемјерја.

И политичност интима је нешто о чему говоримо када говоримо о овој представи...

За мене је то директно повезано с феминизмом, с оном да је лично – политичко. Представа говори о рушењу система потлачивања, који је системски везан за патријархат. Ако нешто остаје у четири зида и ако се о томе не зна, онда то не припада сфери политичког, и онда нас се то не тиче. У том случају се онда може говорити о широком спектру тема које нас се не тичу, а можда је ту најочитије кућно насиље, насиље у породици. Дакле, ради се о томе да нас се то јако тиче. Цијели овај талас фемцида, у цијелој регији, због кога сви стручњаци и стручњакиње апелирају на активност грађана, да чим чују нешто, то и пријаве – уз сву регулативу, заштиту жртава, изолацију злочинаца – ми смо ти који морамо подићи телефон кад чујемо насиље око нас. То је једна од првих ствари на које се апелира. И у том смислу то је изузетно политично.

Код нас се у комуникацији и постојању уопште стално мешају разумевање и подразумевање, па и у контексту породице, и ове о којој сте направили представу. То дубоко трауматизује и породичне односе, унутар којих се због подразумевања многих ствари – јер нема искреног разговора – никада не деси истинско разумевање. Како је у том смислу с новим генерацијама?

Тешко ми је судити, јер примјећујем и једно и друго у раду са студентима и студентимама. Примјећујем само много већу свијест о менталном здрављу, о томе колико је важно артикулирати ствари. Рецимо, моја генерација није артикулирала јавно ствари, а у том смислу данас постоје позитивни помаци. Говори се о трансгенерацијским траумама, а с друге стране, то је ћутање дубоко укоријењено у људској природи. Те трауме обично прескоче једну генерацију, од баке прећу на унуку и ту букну. У случају ове представе занимало нас је шта када се идентитетски вежете за улогу неговатељице мајке? То је кћеркина улога и њен цијели живот има смисла с обзиром на то да она води бригу о цијелој породици, првенствено о мајци. Она се идентитетски с тим поистовјећује и не види ниједан други аспект свој живота. Самим тим, ако мајка престаје да бива особа коју она његује, она губи свој примарни идентитет. Тиме смо се бавили – до које се мјере те границе код нас мичу,

Фото: Б. Лучић

без обзира на добре намјере, у овом случају да кћер помогне мајци. И ту долазимо до тог питања разумевања и неразумјевања... Мама може бити номинално слободна, али кад хоће да се отргне, ја губим све што сам била и онда више не знам шта сам, јер намам свој живот... Питали смо се како настају ти односи, та идентитетска очекивања једних од других...

Живимо у друштвима у којима све врви од нагомиланог беса с једне стране стране, а с друге, од нагомилане равнодушности и темељног одсуства емпатије, чак и на најобичнијем нивоу, у смислу нечег макар куртоазног. Обе ствари су врло опасне за једно друштво, јер могу да експлодирају у разним правцима. Шта је опасније, шта мислите? И како смо изгубили ту солидарност када смо били врло солидарно друштво. Некада су се комшије помагале, када би се градиле куће – цео комшилук би прискакао у помоћ...

Можда нас је пандемија мало подсетила на ту солидарност. Мене јако занима заједница као појам, то како настају у данашњем контексту и како су одрживе, с обзиром на то да се свакодневно све више изолирамо. Пандемија нас је подсетила колико је важна заједница. Као да се морао десити „крај свијета“ да бисмо се ми вратили на базичне поставке, на оно што је сад као неки клише – повратак у природу, враћање некој примарној заједници, брига једних о другима. И надали смо се да ће то оставити дугорочнијег трага, што можда и јесте, али не тако очито. Живимо, нажалост, у изузетно занимљивом времену и јако је тешко одговорити шта је горе од то двоје. Мислим да је увијек најбоље артикулирати емоцију, па био то и бијес, у смислу именовати је, а не нужно спроводити је у било шта насилно. Артикулирати емоцију, то би било здраво, да је изрекнемо, а не да је затомимо.

Снежана Милетић

Фото: Б. Лучић

Татјана Шојић
Мила у представи
„Љубичасто“

ИСКОЧИТИ ИЗ ОЧЕКИВАНИХ ОКВИРА

Глумица Татјана Шојић у разговору за Билтен каже колико се сви понашамо по усвојеним матрицама, колико се бојимо да их освестимо и мењамо, колико смо у стању да декларативно будемо либерални, а заправо грубо осуђујемо нечије изборе и колико је истинска слобода улагање у себе и непристајање на песимизам...

Представа *Љубичасто* је настала кроз импровизације, аутори текста сте ви, Селма Спахић, Маја Изетбеговић, Борис Лер, Сабит Сејдиновић, Ана Краљевић, Емина Омеровић. Представу је режирала Селма Спахић, а драматуршкиња је Емина Омеровић. Волела бих најпре да говорите о процесу настанка текста.

Импровизације које смо радили донеле су нам финални производ, да тако кажем. Током процеса редитељка Селма Спахић дала нам је основне смјернице и информације да је то једна породица у којој су два сина, кћерка, заручница једног од синова и мајка... и пустила нас да импровизујемо. Сви добро памтимо да је прва проба трајала 45 минута. Изузетно ријетко се дешава да се

глумци одмах почну пратити, добар старт смо имали... Нису, наравно, све импровизације трајале толико дуго. Процес је био прекрасан, јако узбудљив, али и тежобан, не у смислу неизвјесности каква ће бити резултат... Не може се човек бринути каква ће бити представа, јер га онда то поједе... биће каква ће бити, а ми ћемо дати све од себе да буде што боља, наравно, то је увијек мој став. Било нам је тешко јер смо се стално кроз процес суочавали с односима према нашим мајкама, они који имају дјецу суочавали су се са односима према дјецци... покушавали смо што дубље да идемо у процесу. Окосница читавог процеса је идеја да испитамо шта заправо све чинимо једни другима из љубави и најбољих намјера? Колико смо без свијести о томе да гушимо туђу слободу, веома често, када неко себи да за право да ту своју слободу

Фото: Б. Лучић

оствари. Колико се можемо претворити у звијери, јер нечија слобода наш комфор, забога, урушава? То је оно чиме смо се бавили. Колико не можемо да пристанемо на то. Колико сва људска бића имају усвојене матрице, усвојена људска понашања, колико је то усађено у нас а да нисмо свјесни. Сигурно би било много плача и много туге када бисмо сви освјестили кога највише волимо.

Пуно буде неспоразума који могу бити опасни. Уосталом, много је битки у интерперсоналним односима, попут оне за моћ...

То је питање позиционирања и у породицама имамо примјере тога. Неко се стартно позиционира, јер има, на примјер, пет грама самопоуздања више од брата или сестре и позиционира се на боље мјесто, онда то тако иде, почне да се подразумејева. У овом случају пратимо причу у којој видимо шта се очекује од мајке и шта је њена задаћа. Ако она искочи из очекиваних оквира, настаје пакао.

И питање је комфорних зона, комфорне зоне су оне које су нам познате, не нужно и пријатне или подстицајне. Овде деца не могу поднети да мајка има улогу другачију од оне на коју су навикли. Мајка се усуди да напусти комфорну зону, али буде осуђена.

Страх је чудо, знамо сви да се једино треба бојати страха, али сви робујемо неким страховима.

Фото: Б. Лучић

Ово је и прича о фашизму који је присутнији него што смо спремни да признамо, на разним плановима.

Да, ова представа говори о фашизму, када ускраћујеш некоме право на слободу, то је управо то. Нема гдје то није присутно. Оно што знам је да позориште као такво одвајкада, а надам се да ће и убудуће, да пропитује, критикује, да поставља питања, отвара теме, да тјера људе на преиспитивање себе и свијета око себе. Мене као глумицу занима текст који желим да радим по ономе што ја сматрам исправним.

Вас занима етика у позоришту?

Апсолутно, увијек сам за то. Да се упре прстом у оно у шта треба да се упре од тога не бјезим, али никад не бих узела да радим нешто против чега дубоко осјећам да је погрешно.

Мото Позорја је (Пост)апокалиптичне светлости позорнице, како га тумачите у контексту представе?

Чини нам се да имамо слободе, али то је само привид, живимо у неслободном свијету. У овом времену у ком сам се толико осамила, ми то у Босни кажемо убајила. Толико сам се нешто згужвала изнутра. Нисам уплашена, више сам угрожена, тужна и, нећу да кажем, очајна, пошто устанем ујутру, идем за обавезама, тражим мотив, али кад раширим слику глобално, од када се пробудим, па погледам урушену фасаду на згради преко пута мог прозора, и таква је 35 година. Није ми јасно да нико није могао да је окречи за то вријеме. Дође ми да кажем, дај ми канту креча, ја чу је окречити. Међутим, била бих кажњена да сама то подухватим. Значи о којој слободи говоримо? Осим тога, чим изађем из стана, из заштићеног простора, из свог интимног простора и да нисам свјесна тога, заправо сам одмах талац свега, свакога и свачега. То је једно стање као да си падобранац, па никако да се приземљиш. А шта ће бити биће. Тешко можеш да утичеш на било шта... сад бих причала о младим нараштајима и колико туге производи у мени то што је школство упрљано, а не без разлога.

Каталин Ладик је за Билтен говорила како она, када наступа, урања у себе, а као савет младом уметнику поручује да млади имају за задатак да открију своју аутентичност. Какав би био ваш савет?

Кажу да је песимиста само добро обавијештени оптимиста, али на то не могу да пристанем. Рекла бих да не треба да подлијежу песимизму, да ово не може довијека трајати, јер једном ћемо морати дотаћи дно и онда одоздо можемо само горе. То прижељујем. Нека издрже, то је моја порука, нека не иду за трендовима, они су кратког вијека, нека се воде васпитањем, пристojношћу и нека уче и улажу у себе, то је најбољи улог. И то заиста не може нико да ти одузме. Учи и спознај ствари, мисли својом главом, то бих поручила.

Наташа Гвозденовић

ОКРУГЛИ СТО ЉУБИЧАСТО

ЈА ВАС ВОЛИМ, АЛИ МИ НЕ ТРЕБАТЕ

Округлом столу о представи *Љубичасто* редитељке Селме Спахић (Камерни театар 55 Сарајево) присуствовали су редитељка **Селма Спахић**, глумци **Татјана Шојић** и **Борис Лер**. Округли сто водили су **Александра Гловацки** и **Игор Бурић**.

У атмосфери завршнице Стеријиног позорја и славља награда, Округли сто критике тематизовао је бриљантну представу *Љубичасто*. Разговор је почео од теме коауторства и наслова представе. **Селма Спахић** објаснила је да је наслов проистекао интуитивно, зато што симболизује менталне болести, а ова боја не појављује се често у позоришту због различитих митова. *Љубичаста* је боја духовности и интелекта.

Гласање публике за најбољу представу
ОЧЕВИ И ОЦИ – 4,66
ЉУБИЧАСТО – 4,25

Татјана Шојић о својој улози казала је како циљ није био да се начини дементни женски лик, већ су се бавили последицама које су се изродиле из најбољих намера. Акцент је био на суочавању са манифестацијом слободе члана породице коју ретко та иста породица може да поднесе. Представа упре прстом и у проблем колико из љубави и најбољих намера можемо да будемо фашисти. **Александра Гловацки** приметила је да представа допушта велико идентификовање нарочито људи са старијим родитељима и забранама које им деца дају. **Татјана Шојић** говорила је о процесу рада на представи који је био узбудљив и прелеп. „Богатство је радити представу у условима пуним поверења и подржавајућој атмосфери“, рекла је глумица. Процес настајања био је чаробан, али и тегабан у смислу да су сви преиспитивали своје односе

Фото: Б. Лучић

са родитељима и децом. Глумицу је ово искуство подстакло да се суочи и са сопвеним грешкама и пропустима. Текст је настајао радионичарски. Како је настајао, објасниле су **Селма Спахић** и **Борис Лер**. На почетку су имали структуру и ликове. Претходно је редитељка испитивала глумце и имала је привилегију да је познавала ансамбл. Сложили су почетни мозаик карактера, кратке биографије и релације између ликова. Имали су једну пробу где су разговарали о томе, а затим су радили импровизације. Многе реплике и ситуације јављале су се током рада. Такав начин рада специфичан је и изазован јер се истовремено истражује и ствари се покушавају фиксирати. Пуно су штриховали и писали.

О преласку натурализма у симболизам, редитељка је рекла да је од почетка знала да ће трећи чин бити готово апсурдан. **Борис Лер** прокоментарисао је да су се импровизације дешавале с лакоћом. Сматра да је драматурзима било много теже него глумцима. **Татјана Шојић** је похвалила Селму за одлуку да у првом чину ликови говоре паралелно и да су ситуације симултане. Редитељка је навела да је била инспирисана Фазбиндером и знала је у коју врсту екстрема жели да оде. Мајка од почетка није била центар, али су се тако сложиле импровизације. Предмет интереса био је тема средовечне жене која има љубавника, односно неко биће које друштво не може да прихвати. Наводи да је органски дошло до те структуре.

Из публике **Бојан Милосављевић** је коментарисао да је љубичаста такође феминистичка боја. Упитао је зашто је лик младића, љубавника, апстрактан, док је код Фазбиндера он национално одређен и упитао је зашто се љубавнику као лику укинуо карактер. Друго питање тицало се лишености женске солидарности у породици.

Селма Спахић одговорила је да је породица врста огледала друштвеног феномена. Бавили су се локалним друштвеним проблемима. На друго питање одговорила је да су у женским ликовима превагнулe другачије карактеристике – потлаченост и религијски идентитет. Трећи чин је ирационалан и губе се конкретни ликови и реализам. У другим својим представама увек се бави различитим феминистичким аспектима.

Андреј Чањи мисли да је важно нагласити да је мајка старија особа и да имамо проблем који се код нас у позоришту ректо адресира, а то је ејџизам који се јако лепо третира у представи. Указао је да очекивања која породица има од мајке њу прави старијом женом него што она заправо јесте.

Дивна Стојанов

СТУДЕНТ КРИТИЧАР ЉУБИЧАСТО

(Љ)УБИТАЧНО – МАЈКЕ И МАТЕРЕ

Пред приказивање документарца *Помрачење* Наташе Урбан речено нам је да редитељка тренутно спрема филм који је описан као „хорор о мајчиству“. Е, па изгледа да ју је Селма Спахић својом представом *Љубичасто* предахитрила.

Представа почиње у реалистичном стилу. Сценографија Адисе Ватреш Селимовић представља један обичан мали сарајевски стан у чијој се трпезарији окупља једна обична мала сарајевска породица – стара мајка, троје одрасле деце и трудна снајка. Њихови разговори су банални и свакодневни: препричавају догађаје са посла, псују таксисте, питају се да ли је у ручку спанаћ или блитва... Међутим, оно што нам упада у очи је однос деце према мајци. Њихов дијалог је препун микроагресија и малих, успутних окрутности. Критикују је да се није лепо обукла за породично окупљање, коментаришу како сва одећа виси са ње и како јој фризура не стоји добро.

Како сцена одмиче, тако деца постају агресивнија и посесивнија. Убеђују мајку да мора да купи нову кухињу, да је блитва спанаћ, не дају јој да дође до речи. Напоследку, почињу да је убеђују да је постала сенилна и да више не сме да живи сама. У исто време, деца су препуна речи хвале сама за себе. Одушевљавају се својом пожртвованошћу према мајци и пасионирано се надмећу око тога ко јој више помаже. Овај дијалог је постављен тако да деца седе за столом док их мајка опслужује храном и одбија да седне иако је видно уморна. „Панчлајн“ долази када сазнамо да се породица окупила да прослави мајчин рођендан.

Током овог првог чина представе добијамо јасан увид у профиле ликова деце. Најстарији је Меша, традиционалиста и моралиста који очекује дете са 17 година млађом супругом. Затим ту је Сањин, млађи син који је напустио Сарајево, одселио се за Беч и није посетио мајку већ три године. Током ручка он све време гледа у телефон и напоследку напушта стан да иде да спава у хотел. Најмлађа али и најгласнија је сестра Јаца која агресивно намеће своју помоћ како мајци тако и браћи. Она коментарише њихове животе, нуди нетражене савете и моралне упуте да би после могла да се хвали својом пожртвованошћу.

У другом чину представа добија потпуно другачији тон и стил. Деца одлазе и мајка остаје сама у стану. Убрзо јој се придружује Али, мистериозни младић који је пре симбол слободе за којом она тежи него прави лик. Ми никада не сазнамо ко је он тачно. Мајка га испрва третира као дете али њих двоје онда плешу заједно, једу тарту, пуше цигарете и воде љубав. Њихов неодређени однос препун симболике подсетио ме је на драму Дениса Потера *Шмегић* у којој једна домаћица започиње љубавни однос са младићем који можда јесте а можда и није син ког се она одрекла одмах после порођаја.

Када се појави Али, сцену обасја љубичста светлост (симбол слободе у представи) и *Љубичасто* се претвара у балет. Њих двоје самоуверено, неспутано, дивље плешу по малом стану уз заглушујућу електронску музику Драшка Аџића. Њихова кореографија инсистира на освајању простора, размахивању на уској камерној сцени и проналажењу снаге и физикалности коју је мајка изгубила служећи своју децу.

Трећи чин почиње када се деца неочекивано врате у стан и затекну мајку са Алијем. Иако су се деца до тада константно задиркивала и свађала, сада веома лако успевају да се уроте. Као хорда енергетских вампира они теже да истерају па и убију Алија, да згазе сваки траг мајчине среће и слободе и задрже последње капи њене животне енергије за себе. Овај трећи чин представе је прави позоришни хорор. Деца затварају сцену са све четири стране металним оквирима који подсећају на затворске решетке. Они окружују мајку хипнотички инсистирајући да они знају шта је најбоље за њу, да брину за њено здравље и да се питају шта ће комшије рећи ако сазнају за Алија.

Цела представа одише тескобном атмосфером малограђанске хипокризије. На ефектан и експресионистички начин Селма Спахић се бави проблемима патријархалних друштвених улога које су без питања наметнуте људима и свим обавезама, кривицама и жртвама које уз те наметнуте улоге иду. Као лоши глумци сви ликови своје улоге играју без размишљања и праве емоције. Сањин даје мајци новац не зато што јој треба или зато што он жели да јој га да већ зато што је тако ред. Јаца брине о

мајци из истог разлога из ког носи хиџаб, не из искрене љубави или вере већ зато што је брине шта би у супротном рекле комшије.

Цео ансамбл представе функционише као уиграна балетска трупа, посебно у првој сцени која је изузетно комплексне форме. Она је састављена од бројних преклапајућих дијалога и компликованог мизансцена који се динамично и константно одиграва на сва три плана сцене. Ипак представу „носи“ Татјана Шојић која овде даје још једну у низу бравура које смо више пута имали привилегију да видимо на Стеријином позорју. Њена трансформација из физички сломљене, уморне старице у енергичну жену пуну живота која успева да се супростави терору своје деце, потпуно је уверљива и ефектна. Када на крају представе скаче на трамболини био сам потпуно запањен да је то иста она жена која је једва скидала супу са шпорета на почетку првог чина.

Глумци су уједно и аутори представе пошто је она настајала на један мајклијевски начин. Наиме, редитељка Селма Спахић је глумцима дала оквирну радњу и ликове и онда их пустила да импровизују дијалоге и ситуације. Те импровизације су бележене, након чега су их драматурзи Емина Омеровић и Армин Бехрем обликовали у игрив и смислен текст. Резултат је текст који у исто време одише и непосредном природношћу и симболиком. Иако је настао као продукт импровизација, никада није распричан, безобличан или досадан. Напротив, он је динамичан, јасан и узбудљив. *Љубичасто* је дакле један прави позоришни доживљај. Атмосферична, тескобна, метафорична представа у којој је ипак изузетно лако препознати се. Заstraшујуће упозорење како за децу тако и за будуће родитеље о важности одбацивања окова традиционалних улога и освајању властите слободе.

Матеја Ђедовић
апсолвент мултимедијалне режије

Кроки сликара Уљеше Цолића из представе „Љубичасто“

Фото: Б. Лучић

Стеријина награда за најбољу представу; Стеријина награда за драматизацију – КАТА ЂАРМАТИ; Награда публике 69. Стеријиног позорја за најбољу представу – ОЧЕВИ И ОЦИ, према истоименом роману Слободана Селенића, режија Вељко Мићуновић, Народно позориште Београд.

НАГРАЂЕНИ

Стеријина награда за текст савремене драме – МИЛАН РАМШАК МАРКОВИЋ за КИШНИ ДАН У ГУРЛИЧУ, режија Себастијан Хорват, Прешерново гледалишче Крањ и Местно гледалишче Птуј (Словенија).

Фото: Б. Лучић

Стеријина награда за режију – ВЕЉКО МИЋУНОВИЋ за представу ОЧЕВИ И ОЦИ, према истоименом роману Слободана Селенића, Народно позориште Београд.

Фото: Б. Лучић

Стеријина награда за глумачко остварење – БОРУТ ВЕСЕЛКО за улоге Јокела, Уредника и Старијег полицајца у представи КИШНИ ДАН У ГУРЛИЧУ.

НАГРАЂЕНИ

Фото: Б. Лучић

Стеријина награда за глумачко остварење – ВАЊА ЕЈДУС за улогу Елизабете Медаковић у представи ОЧЕВИ И ОЦИ; Награда за глумачки бравуру „Зоран Радмиловић“; Народнoг позоришта Тимочке Крајине „Зоран Радмиловић“ Зајечар и Стеријиног позорја

Фото: Б. Лучић

Стеријина награда за глумачко остварење – АЛЕКСАНДАР ВУЧКОВИЋ за улогу Михајла Медаковића у представи ОЧЕВИ И ОЦИ.

Стеријина награда за глумачко остварење – ДАРЈА РАЈХМАН за улоге Маруше и Марте у представи КИШНИ ДАН У ГУРЛИЧУ.

Стеријина награда из Фонда „Дара Даринка Чаленић“ за најбољу младу глумицу – САНДРА ГРИБОВСКА ИЛИЕВСКА за улоге Мале сестре, Алисе, Снежане и Марики у представи БРОД ЗА ЛУТКЕ Милене Марковић, режија Кокан Младеновић, Народно позориште Битољ (Северна Македонија).

НАГРАЂЕНИ

Стеријина награда из Фонда „Дара Даринка Чаленић“ за најбољег младог глумца – БЕНЦЕ САЛАИ за глумачко остварење у представи БИЛО ЈЕДНОМ У НОВОМ САДУ, текст и режија Андраш Урбан, Новосадско позориште / Újvidéki Színház.

Стеријина награда за сценографско остварење – ИГОР ВАСИЉЕВ; Стеријина награда за костимографско остварење – БЕЛИНДА РАДУЛОВИЋ за представу КИШНИ ДАН У ГУРЛИЧУ.

НАГРАЂЕНИ

Стеријина награда за оригиналну сценску музику – НЕВЕНА ГЛУШИЦА; Стеријина награда за сценски говор – ЉИЉАНА МРКИЋ ПОПОВИЋ у представи ОЧЕВИ И ОЦИ.

Стеријина награда за сценски покрет – КРИСТИЈАН ГЕРЂЕ; Специјална Стеријина награда ауторском и извођачком тиму представе БИЛО ЈЕДНОМ У НОВОМ САДУ, текст и режија Андраш Урбан, Новосадско позориште / Újvidéki Színház; Награда продуцентске куће „Scomediasco“ за епизоду – ЈУДИТ ЛАСЛО; Награда „Дневника“ за уметничко остварење ансамблу представе.

Стеријина награда „Дејан Пенчић Пољански“ Округлог стола критике за најбољу представу – КАТАЛИН ЛАДИК ДОЖИВЉАВА НЕРВНИ СЛОМ, ДАЈЕ ОТКАЗ НА МЕСТО СЛУЖБЕНИЦЕ У БАНЦИ И ПОСТАЈЕ КОНЦЕПТУАЛНА УМЕТНИЦА аутора и редитеља Златка Паковића, Позоришта „Деже Костолањи“ / Kosztolányi Dezső színház Суботица и Стеријиног позорја Нови Сад.

Фото: Б. Лучић

